

RUDI PAUL LINDNER, *Nomads and Ottomans in Medieval Anatolia*, Indiana University, Bloomington 1983, XII+167 sayfa. Indiana University Uralic and Altaic Series, 144.

Amerikalı tarihçiler, genellikle tarihimizin son devrine büyük bir ilgi göstermekte ve ülkemize gelip dilimizi öğrendikten sonra Türkiye'nin bilhassa Tanzimat döneminden sonraki evrelerine dikkat etmektedirler. Çok nadir de olsa şimdi elimde kitabı olan müellif gibiler ilk dönemleri inceler. California Üniversitesi mezunu olan Lindner, mezuniyet tezi olarak da "Ottoman Government and Nomad Society 1261-1501" başlıklı 1976 yılında bitirdiği eserini sunmuş idi. Çok sınırlı bir çevrede tanınan bu eserden sonra şimdi bir kitap ile ilim dünyasına çıkmıştır.

Eserin birinci kısmı "The Tent of Osman, The House of Osman" başlığı altında anlatılmaktadır. Bilhassa Amerika tarihi için de çok önemli bir gelişme olan, küçük bir aşiretten büyük bir imparatorluk çıkarma kavramı, son bir asırdan beri tarihçileri meşgul etmiştir. Kökeni tâ Orta Asya steplerine kadar uzanan 'Kutsal Savaş (Cihad-ı Mukaddes)' kavramını ülkeler aşırarak getiren süvari birliklerinin bu çetin başarısı, son yapılan araştırmalar sayesinde yavaş yavaş tebellür etmeğe başlamış ve bütün bu kayıtları dikkatli bir eleştirici süzgecinden geçiren müellif, Osmanlı tarihinin bu hassas devresini tahlil etmiştir. İkinci kısmın başlığı: "Ottoman Regulations and Nomad Custom." Kanun kavramının gelişmesinin Osmanlı tarihindeki yeri tahlil edilmektedir. Yakın bir zamana kadar, kanunlaşmanın İstanbul'un fethinden sonra Bizans etkisi ile başladığı hususunda ortaya atılan iddianın ciddi ilim odakları tarafından kabul edilmemesinden başka, burada yasa konusunun Anadolu'ya gelmeden çok evvel olgunlaştığı ve Anadolu'ya gelen Türklerin kendi alışkanlıklarının Selçuklular tarafından devam ettirildiği ve bunun ayrıca Osmanlı devleti zamanında çağa adapte edildiği üzerinde duruluyor. Bilhassa 33 sayılı uzun not kendisinden önce yapılanların bir dökümünü verdiğinden ve ayrıca gösterdiği yol bakımından önemlidir. Bu notdan sonra önemli bahis, göçebelerin nasıl vergiye bağlandıkları ve bu hususta devlet katında yapılan çabaları aydınlatır. Rudi Lindner, bu konuda daha önceden iki makale daha yazmış idi: "Nomadism, Horses and Huns," *Past and Present*, 92 (1981), s.3-19 "What Was a Nomadic Tribe?," *Comparative Studies in Society and History*, v.24/4(1982), s.689-711.

Üçüncü bölüm "The Horse of the Axylon" başlığını taşımaktadır. 'Tuz Gölü Çevresindeki Atçeken' diye adlandıracağımız bu bölümde Konya Ovası'nın iskânı ve ordu için gerekli atların tedariki üzerinde durulmuştur. Eserin en mühim kısmı da burasıdır. Bu bölüm en kıymetli tarih kalmularımızdan biri olarak tanıdığımız Tahrir Defterleri serisinden iki tanesinin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Bu kısmın getirdiği bir tartışma ortamı şu araştırmada bulunmaktadır:

İrene Beldiceanu-Steinherr, "A propos des tribus Atçeken," *History of the Orient*, XXX (1987), adlı eserinde, s. 121-175'de, Bayan İrene Beldiceanu-Steinherr, uzun zamandan beri eşi Nicoara Beldiceanu ile birlikte bu defterler üzerinde ve kullanılan malzeme üzerinde çok ciddi bir çalışma sürdürdüğü ve ayrıca kullanılan malzeme üzerinde daha önceden de bazı çalışmalar yaptığı için Lindner ile birçok konularda anlaşamadığını ileri sürmektedir. Bu eleştirileri çok yararlı olmakla birlikte, bunları bir de fotokopi ile tamamlaması daha iyi olurdu.

Lindner tarafından yürütölen metot, yeni Osmanlı düzeninin Anadolu'nun orta havzasının değişikliği üzerinde bibliyografik kayıtlarla güçlenmektedir.

İki tane ek bulunmaktadır. Bunlardan biri belgelere göre istatistik bilgilerinin çıkarılması üzerindedir. Araştırmacı kendisine göre yaptığı sıralamayı fotokopiler ile desteklemiş olsaydı, okuyanlara yakın fikir verirdi. Bununla beraber, böyle güç bir işi ilk defa yapmış olması da alanında hızlı bir ataktır. İkinci ek Şikâri Tarihi üzerindedir. Deęeri bilinmekle beraber kıymet verilecek bir yayın bulunmaması bu eser hakkında devamlı şüphelerin uyanmasına yol açmış idi. Lindner, bu boşluğu doldurmak için İstanbul kitaplıklarında sabırlı bir çalışma yapıp tesbitlerini tamamlamıştı (s.149). Bu satırların hazırlanışı dönemine kadar bu yayından bir haber çıkmadı. Yıllardan beri devam ettirdiği bu çalışmasını bir metin ve şimdi elimizdeki kitabına benzer notları ile tamamlar ise Osmanlı tarihinin ilk devrini ana kaynaklara göre incelemiş araştırmacılar arasında adı her zaman anılacaktır.

PROF.DR. MAHMUT H.ŞAKIROĞLU